

Visie kasteel

6 juni 2017

Bij Loosdrecht

K. Schippers

Als dit Ierland was,
zou ik beter kijken.

(uit: *Een leeuwerik boven een weiland*)

1. Inleiding

Voor ons Wijchenaren is het heel gewoon dat er een kasteel in het centrum van het dorp staat. Het valt ons bijna niet eens meer op. Totdat we er door buitenstaanders op worden gewezen. Die vergapen zich aan dit pareltje van Wijchen. Kasteel Wijchen als ons “*Loos-drecht*” in het gedicht van K. Schippers.

Vermoedelijk in 1392 werd er een kasteel gebouwd op de plaats van het huidige kasteel in Wijchen. Het kasteel werd uiteindelijk tussen 1609 en 1626 in zijn huidige vorm voltooid. In de 17^e eeuw werd ten oosten van het kasteel een koetshuis gebouwd dat in 1939 ingrijpend is gerestaureerd. In 1832 bestond het kasteelterrein uit het kasteel, het koetshuis en de kasteeltuin met een omgrachting. Buiten de omgrachting was het kasteelterrein beplant met bomen. In 1906 ging het gehele kasteel, met uitzondering van de muren, in vlammen op. Het kasteel werd in zijn oorspronkelijke staat herbouwd. In 1932 kocht de gemeente Wijchen het kasteel aan en nam het in gebruik als raadhuis. Tot op de dag van vandaag is het als raadhuis in gebruik.

1.1 Aanleiding voor de visie

Het kasteel is voor Wijchen en zijn burgers een bijzondere locatie. Zetten we het kasteel ook optimaal in? Wat willen we ermee? Die vraag stelt de raad zichzelf. Op 7 juli 2016 heeft de gemeenteraad een motie (16 AZ 250) aangenomen. Hierin roept hij het college op om een meningsvormende nota te presenteren met een visie over het gebruik van het kasteel Wijchen. De raad verwacht bij de meningsvormende nota een aantal scenario's over het mogelijke gebruik van het kasteel. Wij presenteren die in deze notitie. Aangezien wij in de kasteelomgeving het kasteel en het koetshuis in samenhang zien, betrekken we in de visie ook het mogelijke gebruik van het koetshuis. In dit document geven we 3 onderscheidende scenario's.

1.2 Werkwijze

Voor de totstandkoming van de scenario's hebben we geput uit meerdere bronnen. Zo hebben we gekeken wat er in de Strategische Visie 2025 genoemd wordt over het kasteel. Tevens hebben we de resultaten van de pop-up store *VISIE CENTRUM Wijchen 2030* betrokken bij de visievorming. In de centrum-visie zijn uitspraken gedaan over het kasteel in relatie tot het centrum van Wijchen. Deze tonen we in hoofdstuk 2.

Verder hebben we een aantal personen (namens een organisatie) geraadpleegd vanuit hun deskundigheid en/of betrokkenheid met het kasteel. In een brainstormsessie hebben zij meegedacht over een gewenste invulling. Ook hebben zij een reactie kunnen geven op de uitgewerkte scenario's. In de bijlage vindt u welke partijen we uitgenodigd hebben en welke hebben deelgenomen aan de brainstorm. De opbrengst uit de brainstorm hebben we meegewogen in de visievorming.

Daarnaast hebben we gekeken naar het huidige gebruik van het kasteel en het koetshuis. Dit geven we weer in hoofdstuk 3. In het vierde hoofdstuk tenslotte beschrijven we de 3 scenario's voor het kasteel.

2. Strategische visie 2025 en Centrum visie

2.1 Het kasteel in relatie tot de *Strategische visie 2025*

In 2007 heeft de raad de *Strategische visie 2025* vastgesteld. Opvallend is dat het kasteel hierin niet specifiek genoemd wordt. Wel wordt het volgende gezegd over het centrum van Wijchen.

Het centrum van Wijchen

Het centrum van Wijchen heeft een streekverzorgende functie voor de omliggende kernen. De groei van het inwoneraantal biedt perspectief voor verdere ontwikkeling. We zetten in op een kwalitatieve impuls met als doel een levendig en sfeervol centrum te hebben voor winkelen, wonen, werken en uitgaan. Het centrum krijgt een duidelijke 'kleur' en wordt dé ontmoetingsplek van Wijchen. De komende jaren pakken we dit actief op door de uitvoering van de centrumvisie.

In relatie tot cultuurhistorie neemt Wijchen de verantwoordelijkheid om de historie te bewaren. Voor Wijchen betekent dit:

- toevoegen van allure aan de kern Wijchen: bijzondere architectuur, intensievere multifunctionele plekken, hoogwaardig en aantrekkelijk centrum.
- Kwaliteitsimpuls aan het centrum van Wijchen: verbreden van het winkelaanbod, ontwikkelen van mogelijkheden voor horeca, cultuurvoorzieningen e.d.

2.2 Het kasteel in relatie tot het *gebiedsperspectief centrum Wijchen 2030*

Op 13 april 2017 heeft de raad het Gebiedsperspectief centrum Wijchen 2030 vastgesteld. Dit gebiedsperspectief beoogt een integraal ambitie- en regiedocument te zijn, dat een samenhangend beeld schetst van de ontwikkelingsrichtingen. Het vormt de start van een vervolproces dat dient te leiden tot concrete plannen voor diverse deelgebieden en -opgaven, die gaan bijdragen aan een vitaal en aantrekkelijk centrumgebied waar wonen, winkelen en verblijven elkaar (blijven) versterken.

Door het vrijkomen van de locaties van het gemeentehuis en de voormalige bibliotheek zijn er mogelijkheden voor nieuwe initiatieven aan de randen van het centrum. Omdat de keuzes die gemaakt moeten worden voor deze locaties gevolgen hebben voor het kernwinkelgebied heeft de gemeente een gebiedsperspectief opgesteld voor het totale centrumgebied. Dit is samen met alle inwoners en belanghebbenden gedaan. In het gebiedsperspectief wordt ook ingegaan op de relatie van het kasteel en de kasteeltuin met het centrum.

Meer betrekken van de cultureel historische identiteit

Het centrum van Wijchen is authentiek en heeft een kleinschalig, dorps karakter. Onderscheidend is de historisch-culturele identiteit van het centrum. Met beeldbepalende sferen als het Kasteel van Wijchen, de Markt en diverse andere plekken waar de rijke geschiedenis nog zichtbaar is. Voor velen - van winkelend publiek tot lokale ondernemers, van bezoekers van de talrijke terrassen tot bewoners - is een weloverwogen ontwikkeling van het centrum met behoud van bestaande kwaliteiten daarom van aanzienlijk belang.

In de ontwikkeling en marketing van het centrum is 'Het Verhaal van Wijchen' ("Story & Shop") structuurbepalend. Dat verhaal vindt zijn oorsprong in het archeologisch verleden als inspiratiebron en bepaalt een zelfbewuste, lokale identiteit waarmee ook naar de toekomst gekeken kan worden. Het verhaal moet consequent verteld worden (gebiedsmarke-

ting) en beeldbepalende cultureel historische plekken moeten als integraal onderdeel van het centrum vindbaar en toegankelijk worden gemaakt. Concreet gaat het hierbij om de herinrichting van de Kasteeltuin, het maken van verbindingen van het kasteel met het centrum via het Sterrebos en het toevoegen van publieksgerichte functies aan het kasteel en het koetshuis, zodat het actiever wordt gebruikt. Overweging is, om de museale functies uit het kasteel te verplaatsen naar een andere locatie in het centrum zodat toegankelijkheid wordt verbeterd en bezoekersaantallen toenemen.

Naast 'Het Verhaal van Wijchen' is ook de dorpse intimiteit en het groene karakter uitermate waardevol in de beleving van het centrum. Op structuurniveau zijn het streven naar herinrichting van de kasteeltuin en het betrekken van de noordoever van het Wijchens Meer bij het centrum de twee sleutelopgaven.

3. Kasteel en koetshuis

3.1 Huidig gebruik van het kasteel

1. Rondleidingen

Het Museum Kasteel Wijchen (hierna: museum) maakt gebruik van het hele kasteel, inclusief de kelder en de kasteeltuin (de Tuun). Toegankelijkheid is afhankelijk van de beschikbaarheid van diverse vertrekken. Gemiddeld zijn er 36 rondleidingen per jaar door het kasteel.

2. Kelder

De kelder kent veel beperkingen in gebruik. Als verblijfsruimte is de kelder ongeschikt. Het grootste probleem is dat de kelder maar één in- en uitgang heeft. De kelder wordt gebruikt voor opslag (door zowel gemeente als museum). De kelder is belangrijk om het verhaal van het kasteel te kunnen vertellen (o.a. de originele fundamenteën, de keuken, het cachot, en de blik naar de gracht). Het college heeft daarom bepaald dat in de kelder maximaal 10 personen met een BHV gids kortdurend aanwezig mogen zijn. Hierdoor kan ze in de kasteelrondleidingen worden opgenomen.

3. Begane grond

Op de begane grond bevinden zich de volgende verblijfsruimten:

- a) Raadzaal;
 - b) Foyer annex ontvangstruimte;
 - c) Trouwkamer;
 - d) B&W kamer.
- a) De raadzaal wordt gebruikt voor vergaderingen van de gemeenteraad. Daarnaast wordt de raadzaal gebruikt voor bijeenkomsten met grote groepen personen. Dit zijn bijeenkomsten van de ambtelijke organisatie maar ook bijeenkomsten van externe partijen. Uit de reserveringen blijkt dat het hierbij altijd gaat om groepen van meer dan 16 personen.

In de onderstaande tabel wordt de bezetting van de raadzaal voor de periode 1 oktober 2015 – 1 oktober 2016 getoond.

Activiteit	Aantal bijeenkomsten
(bijna) wekelijkse raadsactiviteiten	Op donderdag
Huldigingen en recepties	7
Lunchbijeenkomsten	7
Afdelingsoverleg, cursussen, e.d.	8
Bijeenkomsten/ voorlichting voor inwoners of ondernemers	21
Activiteit door verenigingen	10
kindergemeenteraad	4
Bijeenkomsten door raadsfracties	4
Lintjesregen	1
Sleuteloverdracht Carnaval	1
Ontvangst 4daagse lopers	1
Veteranendag	1
Naturalisatie bijeenkomst	1
Sprookjesfestijn	1

- b) De foyer wordt bijna altijd tegelijk met de activiteiten in de raadzaal gebruikt. Dit in verband met ontvangst, catering en garderobe. Ook wordt de foyer wekelijks gebruikt door het Werkbedrijf. Tot slot is de foyer 10 keer gebruikt voor kleinere afscheidsrecepties en voor 2 nieuwjaarsrecepties van raadsfracties.
- c) De trouwkamer wordt hoofdzakelijk gebruikt voor huwelijksvoltrekkingen. In de periode 1/10/2015 – 1/10/2016 zijn er 88 huwelijken voltrokken in deze ruimte. Daarnaast is de trouwkamer 3 keer voor andere activiteiten gebruikt.
- d) De B&W kamer wordt gebruikt voor vergaderingen van de ambtelijke organisatie, voor de zittingen van de bezwarencommissie, en voor representatieve (bestuurlijke) aangelegenheden. In deze kamer is plek voor maximaal 16 personen. In het afgelopen jaar tussen 1/10/2015 en 1/10/2016 is de B&W kamer 202 keer gebruikt voor vergaderingen waarvan 155 keer met meer dan 8 personen.

4. Eerste verdieping

Op de eerste verdieping bevinden zich 5 verblijfsruimten. Hiervan zijn er 3 permanent verhuurd aan het museum. De andere twee ruimten worden gebruikt voor vergaderingen van de ambtelijke organisatie. Kamer 1.02 wordt ook voor de gesprekstafel van de gemeenteraad benut. Incidenteel vinden bijeenkomsten van derden plaats in deze ruimten (zoals de EHBO cursussen, Wijchen Werkt). Verder heeft de 1^e verdieping een centrale hal en keuken.

De bezetting van de 1^e verdieping is in de periode 1 oktober 2015 – 1 oktober 2016 als volgt geweest.

Kamer	Capaciteit	Aantal vergaderingen ambtelijke organisatie	Waarvan met meer dan 8 personen	Waarvan met meer dan 16 personen
1.02	26 personen	182	170	69
1.03	14 personen	207	183	n.v.t.

5. Tweede verdieping inclusief het op/afkamertje, en de toren.

De gehele tweede verdieping en de toren zijn permanent verhuurd aan het museum. Het museum ontvangt gemiddeld ruim 9.000 bezoekers per jaar.

3.2 Huidig gebruik van het Koetshuis

In het koetshuis zijn een aantal vergaderkamers op de begane grond. In totaal meet het Koetshuis 175 m² op de begane grond. De vergaderkamers zijn in het afgelopen jaar, buiten de wekelijkse fractievergaderingen, 367 keer gebruikt. Het gaat om vergaderingen van de ambtelijke organisatie en om Wijchense activiteiten (zoals EHBO-post tijdens de Nijmeegse Vierdaagse).

Op de zolder van het koetshuis bevindt zich het archeologisch depot waar (een deel van) de archeologische collectie van de gemeente Wijchen opgeslagen ligt. Alleen de niet-klimaatgevoelige voorwerpen (aardewerk, steen) zijn hier opgeslagen omdat het depot in het koetshuis niet geklimatiseerd is, maar wel droog en geïsoleerd. Het museum huurt deze depotruimte. Het museum maakt medegebruik van een vergaderkamer op de begane grond ten behoeve van het werken met de archeologische collectie uit het depot.

3.3 Beperkingen van het gebouw

3.3.1 Maximaal aantal personen in het kasteel

De brandweer heeft een gebruiksvergunning afgegeven voor het kasteel. Deze is van 2005.

- Op de eerste en tweede verdieping samen mogen maximaal 110 mensen (inclusief personeel) tegelijk aanwezig zijn.
- Op de begane grond mogen maximaal 214 personen tegelijk aanwezig zijn. Deze kunnen als volgt onderverdeeld worden:
 - o Maximaal 80 personen in de foyer.
 - o In de overige ruimten mogen in totaal maximaal 134 personen aanwezig zijn waarbij geldt:
 - Maximaal 134 personen in de raadzaal inclusief de publieksruimte;
 - Maximaal 84 personen in de raadzaal exclusief de publieksruimte;
 - Trouwkamer maximaal 50 personen.
 - B&W kamer maximaal 50 personen.
 - De raadzaal, trouwkamer en B&W kamer mogen niet gelijktijdig gebruikt worden. Uitzondering: trouwkamer en B&W kamer tezamen maximaal 50 personen.

3.3.2 Rijksmonument

Het kasteel is een Rijksmonument. Dit brengt beperkingen met zich mee voor (grote) gebouwelijke aanpassingen. Voor verbouwingen zal de Monumentencommissie betrokken moeten worden.

Provincie Gelderland heeft een subsidieregeling om het functioneel gebruik van cultureel erfgoed te verbeteren. Er wordt subsidie verstrekt voor de kosten van het uitvoeren van onderzoek naar het verbeteren van het functioneel gebruik van erfgoed of voor de kosten van restauratie van erfgoed. Dit biedt mogelijkheden voor onderzoek naar) uit te voeren aanpassingen om het functioneel gebruik van het kasteel te verbeteren.

3.4 Uitspraken over het ruimtegebruik in het kasteel

In het verleden hebben college en raad een aantal uitspraken gedaan over het gebruik van het kasteel. Zo dienen het kasteel en het koetshuis eigendom te blijven van de gemeente (nota maatschappelijk vastgoed). Er dient onderzocht te worden of de exploitatie van het kasteel verbeterd kan worden. Tot slot vindt de raad het belangrijk dat het kasteel beschikbaar is voor de eigen inwoners.

3.4.1 Het kasteel "terug te geven" aan de inwoners

Nadat in 2004 de toenmalige huurder van de eerste verdieping uit het kasteel vertrokken was, besloot het college met instemming van de raad (04 AZ 181) dat het kasteel niet gebruikt moet worden om er kantoorwerkplekken in onder te brengen en zo een extra dislocatie te creëren. Geconstateerd werd dat een passend gebruik van de vrijkomende verdieping vanwege de vele muren en compartimentering niet eenvoudig was, nog afgezien van het ontbreken van ICT-voorzieningen en de brandveiligheidsvoorschriften die een beperking opleggen aan het doelmatig gebruik ervan. Op dat moment was de visie nog dat de totale ambtelijke en bestuurlijke organisatie ondergebracht moest gaan worden in een nieuw gemeentekantoor. Met betrekking tot mogelijke toekomstige bestemmingen gingen de gedachten uit om het kasteel weer terug te geven aan de Wijchense bevolking. Bijvoorbeeld door het toevoegen van de eerste verdieping aan het museum om er bijvoorbeeld stijlka-
mers in te richten of te gebruiken voor exposities. Daardoor hoefden geen ingrijpende aanpassingen plaats te vinden die de sfeer en aankleding aantasten.

Museum breidt uit

In de begrotingsvergadering 2007 stemde de raad voor een motie van de fracties van CDA en Leefbaar Wijchen betreffende het gebruik van de eerste verdieping kasteel, waarin het college werd verzocht de discussie te voeren over het toekomstige gebruik van het kasteel zodat hierover definitieve helderheid zou ontstaan. De raad wilde dat het museum kon uitbreiden naar de eerste verdieping. De gemeente zou hiermee haar doel van het teruggeven van het kasteel aan de Wijchense inwoners bereiken en het museum zou de kans krijgen om uit te breiden en meer professioneel te werk te gaan. Bovendien vond de raad dat het kasteel hiermee de uitstraling zou krijgen als een toeristisch en cultureel hoogtepunt in het Land van Maas en Waal. Ook riep de raad het college op eventuele andere mogelijkheden voor het gebruik van de eerste verdieping te onderzoeken. In 2007 liet het college de raad weten dat het drie kamers op de eerste verdieping beschikbaar stelde aan het museum (07 AZ 094). Tevens gaf het college aan de raad in overweging mee om de raadzaal in het kasteel en de fractiekamers in het koetshuis te gaan overhevelen naar het nieuwe gemeentehuis.

3.4.2 De raad blijft vergaderen in het kasteel

Op het gebied van het nieuwe gemeentekantoor sprak de raad op 26 juni 2008 zijn voorkeur uit voor het onderbrengen van de raadzaal en de fractieruimte(n) in de nieuwbouw gemeentehuis (08 AZ 133). Hierdoor zou het koetshuis ter beschikking komen voor verhuur. Uit de volgende varianten zou de raad later een keuze maken:

- a. het kasteel wordt commercieel verhuurd (met behoud trouwkamer voor huwelijken)
- b. het kasteel wordt in eigen beheer verhuurd en naar verwachting vooral beschikbaar gesteld voor niet commerciële (Wijchense) activiteiten met op de eerste verdieping het museum kasteel Wijchen.

Hierbij werden deze twee alternatieven als volgt nader geduid:

"Het kasteel kan voor wat betreft de begane grond en de eerste verdieping commercieel worden verhuurd. Wellicht dat een huurprijs van € 200/m² haalbaar is (het ontbreken van een keuken waar gekookt kan worden en de claim op de trouwzaal bijvoorbeeld zijn een belemmering). Commerciële verhuur kan in dit geval wellicht structureel € 50.000 tot € 75.000 aan huurpenningen opleveren, waarbij de schoonmaak-, energie- en beveiligingskosten voor het bedrag van ca. € 40.000 komen te vervallen. Commerciële verhuur zou zich bijvoorbeeld bij een grand café of een restaurant kunnen verdragen met het uitgangspunt van de raad dat het kasteel "teruggegeven" zou moeten worden aan "de Wijchenaren". Bij verhuur in eigen beheer zullen veel meer niet-commerciële activiteiten worden gefaciliteerd en zullen de huuropbrengsten veel lager zijn. De eerste verdieping zou beschikbaar kunnen worden gesteld aan het museum kasteel Wijchen. Het *museum* zal geen commerciële huurprijzen kunnen dragen. De kosten van schoonmaak en dergelijke blijven grotendeels bij de gemeente liggen." Een keuze hierin is tot op heden niet gemaakt.

De raad besloot in 2012 om af te zien van nieuwbouw gemeentekantoor. De raad maakte de keuze om het huidige gemeentekantoor te verbouwen en besloot hierbij om te blijven vergaderen in het kasteel. Inmiddels is gekozen voor een nieuwe locatie van het gemeentekantoor in het oude Rabobank-gebouw. Ook in dit nieuwe huis van de gemeente komt geen raadzaal. De raad blijft vergaderen in het kasteel.

3.4.3 Trouwkamer

Het kasteel is een aantrekkelijke trouwlocatie. Deze dient in stand gelaten te worden. In het besluit van 08 AZ 133 werd het gebruik van de trouwkamer al verankerd. De raad heeft bij motie 14 AZ 060 het college opgeroepen om de trouwkamer buiten de plannen voor het intensiveren van het gebruik van het kasteel te houden.

Het kasteel is een prachtige trouwlocatie, en de trouwkamer is ook voor de exploitatie van het kasteel belangrijk waardoor aan deze ruimte niet getornd gaat worden.

3.4.4 Museum Kasteel Wijchen

Het museum is een permanente huurder in het kasteel sinds de verzelfstandiging in 2004. Daarvoor was het museum, als onderdeel van de gemeentelijke organisatie al sinds 1996 in het kasteel gevestigd. De tweede verdieping, inclusief het op/afkamertje, en de toren alsmede drie kamers op de eerste verdieping zijn permanent in gebruik door het museum.

Het museum is geopend van woensdagmiddag tot en met zondagmiddag en in de zomer vanaf 11 uur (maandag, dinsdag en avonden niet). Kantoren zijn geopend op woensdag-, donderdag- en vrijdagmorgen.

De raad heeft naar aanleiding van de evaluatie van het museum over de beleidsperiode 2012-2015 op 30 juni 2016 (16 IZ 138) besloten dat de subsidierelatie wordt voortgezet voor het tijdvak 2017-2021. De raad is tevreden over de prestaties die het museum heeft weten te realiseren en wil kansen voor doorontwikkeling van het museum betrekken in de visievorming over het gebruik van het kasteel. Bij motie van 7 juli 2016 (16 AZ 250) heeft de raad in overweging genomen dat het museum de wens heeft uitgesproken om het kasteel uitgebreider, flexibeler en dynamischer te kunnen gebruiken voor de doorontwikkeling van het museum.

In het licht hiervan zal het museum minimaal de huidige ruimtes in het kasteel blijven gebruiken om het bereikte niveau te kunnen handhaven.

3.4.5 De raad en het nieuwe vergaderen

Momenteel experimenteert de raad met een nieuwe vergadermethode. Dit houdt in dat er op een politieke avond een gesprekstafel, een commissievergadering en een raadsvergadering worden gehouden. De commissie- en raadsvergadering vinden plaats in de raadzaal. Deze zullen daar ook blijven plaatsvinden (zie 4.2).

De gesprekstafel wordt nu gehouden in de vergaderkamer 1.02 op de eerste verdieping. Het is de vraag of die hier zou moeten blijven of dat de gesprekstafel ook op locatie georganiseerd kan worden, passend bij het onderwerp van de raadsagenda. Bij de uitwerking van de scenario's zal met de gesprekstafel rekening gehouden moeten worden.

Het is geen optie om de gesprekstafel te organiseren in het nieuwe gemeentehuis. De opstelling van het meubilair, en de variëteit ervan (hoog-laag), in de centrale hal en het lunchwerkcafé, maken een functionele vergadering niet mogelijk.

3.4.6 Vergaderkamers 1e verdieping, B&W kamer en koetshuis voor de ambtelijke organisatie nodig?

De twee vergaderkamers op de eerste verdieping worden gebruikt door de ambtelijke organisatie voor vergaderingen. Ook in de B&W kamer wordt vergaderd door de ambtenaren.

Tevens houdt de bezwarencommissie zitting in de B&W kamer. Er is nog geen besluit genomen of de commissie hier blijft of verplaatst wordt naar het nieuwe gemeentehuis. Deze zittingen zouden ook daar gehouden kunnen worden.

De vraag is of de vergaderkamers in het kasteel en koetshuis voor de ambtelijke organisatie beschikbaar moeten blijven. Ook vanwege de eerder geuite gedachte om het koetshuis te gaan verhuren waardoor er vergadercapaciteit komt te vervallen. Eerder is de bezetting van de diverse vergaderkamers opgesomd. Daaruit blijkt dat de kamers redelijk vaak worden gebruikt. Past dat allemaal in het nieuwe gemeentehuis?

Vergadercapaciteit nieuwe gemeentehuis

In het nieuwe gemeentehuis komen vergaderkamers met 4 en 6 stoelen voor de ambtelijke organisatie in de back-office. Het uitgangspunt is dat de overleggen met kleinere groepen tot en met 6 personen, die nu in het gemeentekantoor plaatsvinden, passen in het gemeentehuis. Op basis van metingen in het huidige gemeentekantoor is de behoefte aan overlegplekken bepaald. Met het concept van het nieuwe werken wordt het aantal werkplekken teruggebracht met gelijktijdig de insteek dat meer gebruik gemaakt gaat worden van de (in)formele overlegplekken. Hierbij worden de vergaderruimten in het publieke deel (de fractiekamers) overdag als overloop gezien waardoor er voldoende capaciteit is. Als de vergaderkamers in het kasteel en het koetshuis niet meer beschikbaar zijn, dan stijgt de druk in het gemeentehuis.

Op de begane grond komen 7 fractiekamers met elk 8 stoelen. Twee maal twee kamers kunnen elk geschakeld worden tot (dus) twee kamers van elk voor 16 personen. Overdag kunnen deze kamers door de ambtelijke organisatie gebruikt worden voor vergaderingen.

Welke capaciteit hebben deze ruimtes? De aanname voor de onderstaande berekening luidt: een vergadering neemt 2 uur in beslag. Op een werkdag van 8 uur kunnen dan 4 vergaderingen worden ingepland. De meeste vergaderingen zijn op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag. Derhalve zijn er overdag 16 vergaderingen inpasbaar per week per fractiekamer. Gedurende 50 werkweken per jaar kunnen idealiter 800 vergaderingen worden ingeroosterd per fractiekamer.

N.B. 1: Talis gaat 1 fractiekamer gedurende 2 dagdelen per week gebruiken. Hierdoor daalt de vrije capaciteit met 200.

N.B. 2: De afdeling R&L gaat 1 fractiekamer overdag nagenoeg permanent gebruiken voor afspraken. Hierdoor valt één fractiekamer weg voor andere overleggen.

Maximale vergadercapaciteit per jaar van 6 fractiekamers					
6 kamers x 8 personen		4 x 8 en 1 x 16		2 x 8 en 2 x 16	
tot en met 8 personen	met 8-16 personen	tot en met 8 personen	met 8-16 personen	tot en met 8 personen	met 8-16 personen
4.600	0	3.000	800	1.400	1.600
TOTAAL	4.600		3.800		3.000

Op basis van het aantal reserveringen in het kasteel en koetshuis, is de werkelijke behoefte aan vergadercapaciteit, ter vervanging van deze ruimtes, als volgt.

Kamer	Aantal vergaderingen tot en met 8 personen	Aantal vergaderingen met 8-16 personen	Vergaderingen met meer dan 16 personen
1.02	12	101	69
1.03	24	183	n.v.t.
B&W kamer	47	155	n.v.t.
Koetshuis	*178	*179	n.v.t.
Totaal	261	618	69

*Aanname dat de helft bestaat uit vergaderingen > 8 personen.

Op basis van het huidige aantal vergaderingen in kasteel en koetshuis en de berekende verwachte vergadercapaciteit, past overheveling van vergaderingen tot en met 16 personen in het nieuwe gemeentehuis. Dit houdt wel in dat er, inclusief de berekende capaciteit voor de back-office, een strakke inroostering en hoge bezettingsgraad van de vergaderruimtes

zijn. In de berekening wordt namelijk uitgegaan van een gelijke spreiding over de 50 weken. In de praktijk zal eerder sprake zijn van piek- en dalmomenten van vergaderingen. Ook betekent het praktisch gezien dat er in de geschakelde ruimte telkens moet worden geschoven met tafels en stoelen.

Daarbij moet de discipline ontstaan om overleggen van minder dan 6 of 8 personen in het werk-lunchcafé te houden of in de vergaderruimtes verspreid in het gebouw. Anders ontstaat er een onnodige belasting van de vergaderkamers op de begane grond. Ook kan op locatie worden vergaderd passend bij het onderwerp en de doelgroep.

Het is de wens om de raadzaal en B&W kamer op de begane grond beschikbaar te houden voor representatieve ontvangsten en vergaderingen (van het college). Als deze ruimte te gebruiken blijven voor vergaderingen, daalt de druk op de vergaderlocaties in het nieuwe gemeentehuis.

Kortom, voor ambtelijke vergaderingen tot en met 16 personen hoeft waarschijnlijk geen vergadercapaciteit aangehouden te worden in kamer 1.02, 1.03 en het koetshuis.

In de uitwerking van de scenario's zal rekening gehouden moeten worden met de beschikbaarheid van vergaderruimte voor meer dan 16 personen. Dat is het gemakkelijkst te organiseren in het kasteel (raadzaal en/of kamer 1.02) zoals het nu al gebeurt. Voor de korte termijn kan ook gedacht worden aan het Molenhuis als grote vergaderlocatie. Het Molenhuis komt leeg te staan na de ambtelijke verhuizing en kan gebruikt worden zolang er nog geen herbestemming voor is. Nadeel is dat de gemeente dan het Molenhuis niet (tijdelijk) kan verhuren en de huisvestingskosten voor eigen rekening blijven. Voor vergaderingen waarbij burgers of instellingen betrokken zijn, kan ook op de locatie worden vergaderd passend bij de doelgroep en het onderwerp.

3.4.7 Ontmoetingsfunctie voor ouderen

De raad heeft op 6 november 2014 unaniem een motie aangenomen om een haalbaarheidsonderzoek te doen naar het inrichten van het kasteel tot (parttime) wijkcentrum / ontmoetingscentrum (14 AZ 060).

Er is een schets gemaakt voor een ontmoetingsruimte in het koetshuis. Er is met KBO en ANBO gesproken over deze optie. Het voorstel van de gemeente was dat de gemeente het koetshuis geschikt maakt als ontmoetingsruimte en dat KBO en ANBO de exploitatie verzorgen. KBO en ANBO hebben dit plan afgewezen waarna het onderzoek werd stilgelegd. Onlangs heeft de WMO-raad Wijchen het onderzoek naar een inlooptime voor ouderen in het koetshuis opgepakt.

3.4.8 Het koetshuis

De kamers in het koetshuis hoeven in principe niet meer gebruikt te worden voor vergaderingen van de ambtelijke organisatie en de raadsfracties nadat het nieuwe gemeentehuis gereed is. In feite zit het koetshuis ons het minst in de weg en is daarmee tamelijk ideaal voor gebruik door derden, commercieel of niet-commercieel.

Hierbij dient wel antwoord gevonden te worden op het incidentele gebruik (door bijvoorbeeld de EHBO bij evenementen) en het gebruik van de zolder als archeologisch depot. Tevens moet rekening met de burens gehouden worden.

4. De drie scenario's

In dit hoofdstuk presenteren we drie scenario's voor de visie op het kasteel en het koets-huis.

- Scenario A: de cultureel - maatschappelijke visie.
- Scenario B: de cultureel - toeristische visie
- Scenario C: de toeristisch - commerciële visie.

Bij alle drie scenario's geven we eerst de kern van de visie weer. Daarna lichten we de kern toe. Vervolgens geven we aan wat de gevolgen zijn van de visie voor het ruimtegebruik. Tot slot vatten we het scenario samen.

4.1 Op korte termijn noodzakelijk geachte aanpassingen in het kasteel

Twee aanpassingen willen we in het kasteel in ieder geval uitvoeren ongeacht welk scenario gekozen wordt. Deze komen voort uit de behoefte die de gemeenteraad al kenbaar maakte en/of zijn genoemd tijdens de consultatie van de eerder in dit document genoemde betrokken partijen.

Ten eerste willen we de fysieke toegankelijkheid in het kasteel verbeteren. Ten tweede willen we de entree annex foyer van het kasteel opwaarderen. De eerste aanpassing duldt geen uitstel. De raad heeft ook al de noodzakelijkheid ervan aangegeven. De tweede aanpassing willen we ook zo snel mogelijk realiseren zodra de raad hiervoor middelen beschikbaar stelt.

4.1.1 Toegankelijkheid voor mindervaliden

Als we het kasteel voor iedere inwoner van Wijchen toegankelijk willen laten zijn, dan moeten we beginnen met ervoor te zorgen dat ook minder validen overal in het kasteel kunnen komen. We gaan dit doen op alle verdiepingen met uitzondering van de kelder.

4.1.2 Opwaarderen van de entree en foyer

Onze bezoekers komen nu via de brug binnen op een lege binnenplaats. De foyer is vaak verlaten. Als er op de begane grond geen activiteiten zijn, komen zij niemand tegen. Hoewel ze naar de eerste verdieping of het museum willen, keren de bezoekers toch om omdat ze niemand aantreffen. Een tweede beperking is dat de foyer krap is voor ontvangstruimte en kleinschalige recepties (ter ondersteuning van vergaderingen en bijeenkomsten). We willen daarom de entree verbeteren zodat we onze bezoekers een warm welkom heten.

Ook willen we de foyer vergroten zodat we de mensen beter kunnen ontvangen en de receptie kunnen faciliteren. Dit willen we bereiken door het binnenterrein te overkappen. Daardoor ontstaat meer ruimte voor een entree en een grotere foyer ten behoeve van ondersteunende horeca. De foyer kan tevens fungeren als inloofunctie.

Het overkappen van de binnenplaats is een ingrijpende wijziging van een monument. Er zal sprake zijn van een spanningsveld tussen veranderend gebruik en de cultuurhistorische waarde. Het kasteel is namelijk een Rijksmonument. We moeten goed bedenken hoe we het karakter van de binnenplaats en het zicht op het kasteel behouden. Dit kan door een transparante overkapping, en door behoud van de originele bestrating en gevelafwerking. We

moeten nader onderzoeken of een transparante overkapping technisch en financieel haalbaar is. Wat kan het kasteel bijvoorbeeld bouwtechnisch als constructie dragen? Het zal maatwerk worden. Daardoor kunnen we nu geen uitspraak over de kosten doen.

4.2 Scenario A Cultureel - maatschappelijke visie

Het kasteel en het koetshuis staan open voor onze inwoners. Het is de plek voor de lokale democratie, voor maatschappelijke organisaties en maatschappelijke bijeenkomsten en voor het cultureel erfgoed van de gemeente Wijchen.

Er is geen commerciële uitbating van het kasteel en het koetshuis. We faciliteren niet-commerciële activiteiten van en voor onze inwoners. We accepteren dat het kasteel en het koetshuis de gemeente geld kosten.

Het kasteel en het koetshuis hebben in deze visie de volgende drie functionaliteiten:

1. Vergaderingen en bijeenkomsten...
 - de raad, het college, en de ambtelijke organisatie
 - Wijchense maatschappelijke instellingen en verenigingen
 - Lokale culturele activiteiten
 - huwelijken
2. Cultureel erfgoed...
 - Voor de gemeentelijke archeologische collectie
 - voor Museum kasteel Wijchen
3. Foyer voor ontvangst en ontmoeting...
 - Ondersteunende horeca voor de bovenstaande twee functionaliteiten.

Hieronder gaan we nader in op de functies en de ruimtelijke consequenties voor het kasteel en het koetshuis.

4.2.1 Vergaderingen en bijeenkomsten

De eerste functionaliteit van het kasteel en het koetshuis bestaat uit het ruimte bieden aan vergaderingen, maatschappelijke en representatieve bijeenkomsten en huwelijken.

4.2.2 Het kasteel van de lokale democratie

Het kasteel heeft een symbolische waarde voor Wijchen. Het is dé blikvanger in onze gemeente. Het kasteel is sinds 1933 in gebruik als raadhuis. Daarom blijven we het kasteel gebruiken als vergaderplek voor de gemeenteraad.

Vanwege zijn symbolische waarde behouden we het kasteel ook voor belangrijke representatieve bijeenkomsten van de gemeente. Het biedt de ruimte voor plechtigheden zoals de "lintjesregen", de naturalisatiebijeenkomst, Veteranen-dag en de Kindergemeenteraad. De B&W kamer biedt het college een representatieve ruimte voor bestuurlijke aangelegenheden.

Ook voor de ambtelijke organisatie blijven het kasteel en het koetshuis als vergaderlocatie beschikbaar. Vooral voor ambtelijke vergaderingen en bijeenkomsten boven 16 personen. Hiervoor is in het nieuwe gemeentehuis tijdens openingstijden van de publieksruimte geen plek beschikbaar.

4.2.3 Het kasteel van de (georganiseerde) burger

Het kasteel en het koetshuis vervullen de functie van maatschappelijke accommodatie. Onze inwoners en maatschappelijke non-profit organisaties kunnen hier terecht voor hun vergaderingen. Verder geven we ruimte aan maatschappelijke en culturele bijeenkomsten. Dit kunnen kleine culturele activiteiten zijn, zoals een kunstexpositie of een lezing. Maar het

kan ook gaan om grotere bijeenkomsten, zoals de sleuteloverdracht tijdens Carnaval of het Kerst Sprookjesfestijn. Deze evenementen zijn van toegevoegde waarde voor onze inwoners. Hierdoor hebben zij meer redenen om naar het kasteel te komen zodat ze het kasteel ook gaan zien als iets van en voor iedereen.

4.2.4 Het kasteel voor huwelijken

Het kasteel is een schitterende trouwlocatie voor onze burgers. Voor onze inwoners is het kasteel een symbool van eenheid met een knipoog naar de EEnborg van Emanuel en Emilia van Nassau. Trouwen op een "Oranje" locatie. Wij laten de trouwfunctie, die het kasteel ook heeft, daarom graag in stand.

4.2.5 Cultureel erfgoed

We mogen trots zijn op ons kasteel met zijn rijke geschiedenis. De historie van het kasteel gaat bijna 1000 jaar terug. Het kasteel biedt onderdak aan het Museum Kasteel Wijchen dat deze rijke historie toont. Daarnaast vervult het museum een belangrijke functie in het verzamelen, bewaren en beheren van het Wijchense en regionale erfgoed. Daarmee toont het museum vervolgens het verhaal van Wijchen aan het publiek. Het museum richt zich op onze inwoners alsmede op toeristen. Binnen deze twee groepen ligt de nadruk vooral op de ouderen (50+ zowel individueel als in groepsverband), gezinnen met kinderen evenals leerlingen van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

4.2.6 Foyer voor ontvangst en ontmoeting

De foyer is ondersteunend aan de twee genoemde hoofdfuncties. Zoals we eerder hebben aangegeven, is de foyer de toegang tot het kasteel. De entree dient uitnodigend en herkenbaar te zijn voor de bezoekers van het kasteel. Ten tweede is ondersteunende horeca in de foyer een wenselijke aanvulling voor de activiteiten in het kasteel. Tot slot nodigt de foyer uit voor een langer verblijf in het kasteel.

4.2.7 Wat betekent dit scenario (in ruimtelijke zin) voor het kasteel en het koetshuis?

Algemeen: exploitatieopzet

In deze visie gebruiken we het kasteel voor maatschappelijke, politieke en culturele doeleinden waarbij de publieke toegankelijkheid behouden blijft.

In deze visie gaat het ons niet om winst uit verhuur te genereren. We faciliteren activiteiten van maatschappelijke en culturele organisaties die geen marktconforme huurtarieven kunnen betalen. Ook het museum kan geen marktconforme huurprijs betalen. We accepteren daarom dat in deze visie de kosten niet (volledig) gedekt kunnen worden door de gebruikers. We vinden de activiteiten van algemeen maatschappelijk belang.

Vanuit de één-loket-gedachte is er behoefte aan één aanspreekpunt voor het gebruik van het kasteel en het koetshuis. We kunnen dit beheer zelf uitvoeren. Een mogelijkheid die prima past bij de maatschappelijke functie, is om het beheer in handen te leggen van een organisatie voor (arbeidsmatige) dagbesteding.

Gedeeltelijk krijgt het kasteel zo de functie van een MFA. We zullen moeten peilen of er geen verdringing gaat optreden in het maatschappelijk gebruik bij andere wijkcentra in het dorp Wijchen.

Multifunctioneel gebruik

We streven een multifunctioneel gebruik van het kasteel en het koetshuis na door een dag/avond/weekend indeling te hanteren. Voor het kasteel geldt dat de raadsvergaderingen prioriteit hebben. Daarbuiten kunnen onze inwoners overdag op doordeweekse dagen, en 's avonds en in het weekeinde gebruik maken van het kasteel. Maatschappelijke non-profit organisaties uit onze gemeente kunnen gebruik maken van de vergaderfaciliteiten. Voor exposities is ruimte als ze kortdurend en klein in omvang zijn. Hierdoor kan ruimte geboden worden aan plaatselijke kunstenaars of kunstenaars uit de directe omgeving.

Audiovisuele verbeteringen

Het is wenselijk om de raadzaal en kamers 1.02 en 1.03 uit te rusten met audiovisuele middelen zodat we raadsvergaderingen kunnen uitzenden via de lokale publieke media-instelling of via een eigen kanaal. Hierdoor bereiken we onze inwoners beter die de vergaderingen van de raad willen volgen maar niet in staat zijn, of in de gelegenheid, zelf aanwezig te zijn als toeschouwer. Ook verbeteren we het geluid in de vergaderzalen zodat het beter verstaanbaar is voor het aanwezige publiek.

Begane grond*Ontvangsthal annex foyer*

Door de gerealiseerde overkapping van de binnenplaats hebben we meer ruimte voor een grotere foyer ten behoeve van ontvangst en ondersteunende horeca. We verplaatsen de entree van het museum naar de begane grond en integreren die in de foyer. Hierdoor vergroten we de zichtbaarheid van het museum. Ook kan het museum mede de receptie bemannen met zijn vrijwilligers die als gastheer en gastvrouw optreden. Hierdoor krijgen de bezoekers van het kasteel een persoonlijk welkom bij binnenkomst. Dit is een verbetering van de huidige situatie waarbij bezoekers op een verlaten binnenplaats aankomen (en daardoor soms weer omkeren omdat ze niemand aantreffen).

Een mogelijkheid is om de foyer ook uit te rusten met audiovisuele middelen die een verbinding hebben met de vergaderruimtes. Hierdoor hebben burgers de mogelijkheid om raadsvergaderingen en andere bijeenkomsten vanuit de foyer te volgen.

De foyer met ondersteunende horeca draagt tevens bij aan een langer verblijf. Zo kan de foyer dienst doen als maatschappelijke inloofunctie (voor ouderen).

Raadzaal

We gebruiken de raadzaal voor raadsvergaderingen en voor grotere bijeenkomsten. We moeten inventariseren welke aanpassingen noodzakelijk en wenselijk zijn om de zaal echt multifunctioneel en meer aantrekkelijk te maken. Zo creëren we een mooie ruimte voor lezingen, tentoonstellingen, centrum-evenementen en ontvangsten; zonder dat dergelijke bijeenkomsten de raadsvergaderingen in de weg zitten.

Trouwkamer

Trouwplechtigheden hebben prioriteit in deze kamer. De grotere ontvangstruimte in de foyer kan door de gasten van de huwelijksceremonie worden benut waardoor de locatie een extra aantrekkingskracht krijgt. Buiten huwelijken kan deze ruimte door anderen worden gebruikt.

B&W kamer

Deze ruimte blijft gereserveerd voor bestuurlijke en bijzondere plechtigheden en vergaderingen.

Eerste verdieping

Kamer 1.02 en kamer 1.03 worden geschikt gemaakt voor multifunctioneel gebruik. We kunnen ook kijken of een groter deel multifunctioneel te maken is door onderdelen te laten vervallen of elders een plaats te geven. Denk hierbij aan de keuken, de koffiehoeke, opslag, en ICT.

De kamers 1.02 en 1.03 zijn primair beschikbaar voor de gesprekstafels van de raad. Met een multifunctionele inrichting kunnen we er ook vergaderingen en kleine culturele/maatschappelijke bijeenkomsten, zoals een tentoonstelling of lezing, laten plaatsvinden. Tevens kan het museum beide kamers gebruiken voor zijn activiteiten. Om de uitstraling van het kasteel te versterken is een overweging om beide kamers als stijlkamer in te richten, passend binnen de multifunctionaliteit. Het museum blijft de andere drie kamers op de eerste verdieping permanent in gebruik houden.

Tweede verdieping

Deze verdieping blijft voor het museum. We verbeteren de toegankelijkheid van de tweede verdieping. Doordat de entree en het winkeltje van het museum naar de begane grond verhuizen, kunnen museumbezoekers met de trap naar boven. Hierdoor zijn ze niet alleen op de lift aangewezen.

Koetshuis

Voor de invulling van het koetshuis hebben we meerdere opties die we nader willen verkennen:

1. Het Koetshuis gebruiken voor vergaderingen en bijeenkomsten.
2. Een inloofunctie voor ouderen vestigen.
3. Een archeologische hotspot maken. We hebben ons archeologisch depot al in het koetshuis ondergebracht. Dit depot wordt beter ontsloten voor het publiek door een soort archeologische 'hotspot'. ("kijk mee en werk samen met de conservator"). In de Archeo-hotspot kun je meepuzzelen aan het verleden van Wijchen. Samen met de conservator kun je werken aan niet-uitgewerkt materiaal uit het depot. Ook als je meer wilt weten over archeologie of als je wilt meedoen met archeologisch onderzoek naar vondsten.
4. Er leeft een wens voor een permanente expositieruimte voor kunst.
5. Er is behoefte aan opslagruimte voor organisaties die activiteiten in het centrum organiseren.
6. We kunnen het koetshuis verhuren aan een externe partij.

4.2.8 Scenario A samengevat

Functies

- A1. Het kasteel en het koetshuis hebben een functie voor vergaderingen en bijeenkomsten, kleinschalige culturele activiteiten, cultureel erfgoed, en voor ontmoeting en ontvangst.

Consequentie voor raad en ambtelijke organisatie

- A2. De raad vergadert **wel** in het kasteel.
 A3. De ambtelijke organisatie vergadert **wel** in het kasteel (en eventueel het koetshuis).

Gebruikers

- A4. De raad.
 A5. De ambtelijke organisatie.
 A6. Het museum is gevestigd in het kasteel.
 A7. We stellen het kasteel en het koetshuis beschikbaar voor non-profit instellingen en verenigingen voor maatschappelijk, culturele en cultuurhistorische activiteiten en vergaderingen.

- A8. Er is een open inloop in de foyer.
- A9. Stellen kunnen trouwen in het kasteel.

Exploitatie

- A10. We accepteren dat het kasteel en koetshuis niet kostendekkend geëxploiteerd worden.
- A11. We benoemen één (externe) accounthouder voor het kasteel en het koetshuis die beheer en verhuur regelt.
- A12. We hanteren een dag/avond/weekeinde indeling.
- A13. We brengen audiovisuele verbeteringen aan in raadzaal en kamers 1.02 en 1.03 voor vergaderingen van de raad.
- A14. We waarderen de raadzaal verder op om de multifunctionaliteit beter te faciliteren.
- A15. We waarderen de eerste verdieping verder op voor multifunctioneel gebruik. De vergaderkamers als stijkkamer inrichten is hierbij een optie.
- A16. We verkennen de genoemde opties voor het Koetshuis.

4.3 Scenario B Een cultureel - toeristische visie

Het kasteel is de trekpleister van Wijchen voor cultuur en cultuurtoerisme. Het kasteel vormt een ensemble met het koetshuis en de kasteeltuin. We zetten het kasteel en het koetshuis in voor culturele en toeristische doeleinden. We baten het kasteel en het koetshuis commerciëler uit, waarbij het uitgangspunt blijft dat het kasteel openbaar toegankelijk is voor onze burgers. We versterken de culturele functie voor het (zakelijke) toerisme en voor cultuur(historische)beleving in Wijchen. We faciliteren niet-commerciële activiteiten van en voor onze inwoners.

Het kasteel en het koetshuis hebben in deze visie de volgende drie functionaliteiten:

1. Cultuur en erfgoed...
 - Voor de gemeentelijke archeologische collectie
 - voor Museum kasteel Wijchen
 - voor (bovenlokale) culturele activiteiten en bijeenkomsten
2. Vergaderingen en bijeenkomsten (voor de zakelijke markt)
 - Inclusief ruimte voor huwelijken
3. Foyer voor ontvangst en ontmoeting...
 - horeca voor de bovenstaande twee functionaliteiten.

Hieronder gaan we nader in op de functies en de ruimtelijke consequenties voor het kasteel en het koetshuis.

4.3.1 Het Kasteel als culturele en toeristische trekpleister voor Wijchen (centrum)

Er is een toenemende belangstelling voor cultuur, historie en musea (blijkt ook uit het rapport "Toeristische herprofilering Rijk van Nijmegen" van RBT KAN). Daarom geven we het museum in het kasteel ruim baan zodat we het cultuurtoerisme voor Wijchen nog steviger op de kaart kunnen zetten.

Het kasteel is samen met andere beeldbepalende elementen in het centrum, zoals De Oude Molen, de Antonius Abt-kerk, 't Laantje en enkele klassieke panden het historische visitekaartje voor het centrum van Wijchen. Deze cultuurhistorische identiteit geeft het centrum een onderscheidend motief voor het inkomend toerisme. In de ontwikkeling en marketing van het centrum is 'Het Verhaal van Wijchen' structuurbepalend. Dat verhaal vindt zijn oorsprong in het archeologisch verleden als inspiratiebron. Het kasteel draagt daaraan bij, en versterkt het cultuurhistorisch toerisme voor het centrum. Het verhaal van de beroemdste bewoner van het kasteel, Emilia van Nassau, en de thema's Middeleeuwen en Romeinen zijn belangrijke elementen in het verhaal voor de marketing van het kasteel.

Het museum in het kasteel is de plek voor de rijke historie van Wijchen en het Land van Maas en Waal. Het museum vervult een belangrijke functie in het verzamelen, bewaren en beheren van het Wijchense en regionale erfgoed. Daarmee toont het museum het verhaal van Wijchen aan het publiek. Het museum richt zich op onze inwoners alsmede op toeristen. Binnen deze twee groepen ligt de nadruk vooral op de ouderen (50+ zowel individueel als in groepsverband), gezinnen met kinderen evenals leerlingen van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Naast erfgoed biedt het kasteel ruimte aan culturele (inclusief volkscultuur) evenementen. Deze evenementen zijn van toegevoegde waarde voor onze inwoners. Hierdoor hebben onze inwoners meer redenen om naar het kasteel te komen waardoor zij het kasteel ook gaan zien als iets van iedereen. Daarnaast trekken evenementen ook meer toeristisch bezoek, wat economische gezien weer interessant is. Voorbeelden zijn cultuurhistorische exposities (zoals een fototentoonstelling over oud Wijchen), lezingen, en kunstexposities. Maar ook het Kerst Sprookjesfestijn en de sleuteloverdracht tijdens Carnaval passen in dit plaatje.

Exposities hebben meerwaarde voor de toeristische branche. Het aantal 50-plussers dat landelijk exposities en musea bezoekt, is vrij groot en groeit nog gestaag. Grotere kunstexposities van niveau zullen ook het museum versterken, omdat ze deels hetzelfde publiek trekken. Het museum profiteert direct van de marketing via de landelijke kunstkanalen. De kunstexposities zullen op hun beurt weer bezocht worden door de museumbezoekers.

Toeristische marketing Kasteel

Een belangrijke randvoorwaarde in dit scenario is de toeristische marketing van het kasteel. Zonder kenbaarheid van het kasteel, bereik je de toeristen niet. Het verhaal moet consequent verteld worden (gebiedsmarketing) en beeldbepalende cultureel historische plekken moeten als integraal onderdeel van het centrum vindbaar en toegankelijk worden gemaakt. Voor de marketing kan aansluiting gezocht worden bij de landelijke campagne "Holland City" die Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) aan het uitrollen is. Hierin wordt Nederland gepresenteerd als een stad met een aantal 'thematische metrolijnen'. Het NBTC probeert zo het buitenlands toerisme dat vooral geconcentreerd is in Amsterdam meer te spreiden over het land. Een van de thema's - 'metrolijnen' - binnen deze campagne is Kastelen & Buitenplaatsen.

4.3.2 Het Kasteel als exclusieve vergaderlocatie van Wijchen

Vanuit de zakelijke markt gezien is het vooral goed om in te zetten op kleine en middelgrote bijeenkomsten. Voor grote bijeenkomsten en congressen ontbreekt de ruimte voor een grootschalig congrescentrum. Daarbij is de vraag of hier voor de toekomst wel op ingezet moet worden. De tendens gaat meer richting kleinschalig en steeds meer gespecialiseerd. Voor een groot congrescentrum is er veel concurrentie. De kosten om een groot congres binnen te halen en te faciliteren zijn hoog.

Qua omvang heeft ons kasteel een intrinsieke kwaliteit om er een bijzonder vergader- en congrescentrum voor kleine en middelgrote bijeenkomsten van te maken. Deze functie kan een goede kostendrager voor het kasteel worden. Je vergadert in een historische ambiance, middenin het centrum van Wijchen. Bijeenkomsten, congressen, en vergaderingen zijn uitstekend te combineren met de culturele functie van het kasteel. Ruimtes zijn multifunctioneel te gebruiken. Door de toevoeging van een horeca-functie in het kasteel, wordt het voor de verhuur ook aantrekkelijker.

Ook kunnen combinaties gemaakt worden van vergaderen en museumbezoek in het kasteel en een bezoek aan het dorpscentrum voor ontspanning. Een bijkomend en onderscheidend

voordeel is dat het kasteel gunstig gelegen is. Er is een goede bereikbaarheid per auto en trein. Er is in de omgeving gratis parkeergelegenheid aanwezig.

's Avonds en in het weekeinde kunnen onze inwoners en toeristen gebruik maken van het kasteel (voor Leisure, cultuur, beleving). Tevens bieden we de mogelijkheid aan maatschappelijke organisaties uit onze gemeente om gebruik te maken van de vergaderfaciliteiten als deze op enig moment niet verhuurd zijn.

4.3.3 Het kasteel voor huwelijken

Het kasteel is een schitterende trouwlocatie voor onze burgers. Voor onze inwoners is het kasteel een symbool van eenheid met een knipoog naar de EEnborg van Emanuel en Emilia van Nassau. Trouwen op een "Oranje" locatie. Wij laten de trouwfunctie, die het kasteel ook heeft, daarom graag in stand.

4.3.4 Het kasteel voor representatie

Het kasteel blijft ook als symbool een belangrijke representatieve functie behouden voor de gemeente. Het biedt de ruimte voor representatieve plechtigheden zoals de "lintjesregen", de naturalisatiebijeenkomst en Veteranendag. De B&W kamer biedt het college een representatieve ruimte voor bestuurlijke aangelegenheden.

4.3.5 Foyer voor ontvangst en ontmoeting

De foyer is ondersteunend aan de twee genoemde hoofdfuncties. Zoals we eerder hebben aangegeven, is de foyer de toegang tot het kasteel. De entree dient uitnodigend en herkenbaar te zijn voor de bezoekers van het kasteel. Ten tweede is ondersteunende horeca in de foyer een wenselijke aanvulling voor de activiteiten in het kasteel. Tot slot nodigt de foyer uit voor een langer verblijf in het kasteel.

4.3.6 Wat betekent dit scenario (in ruimtelijke zin) voor het kasteel en het koetshuis?

Algemeen: exploitatieopzet

In deze visie gaan we het kasteel gebruiken voor cultuur, erfgoed en bijeenkomsten, waarbij de publieke toegankelijkheid behouden moet blijven. Het past niet om ruimtes (permanent) voor ambtelijke vergaderingen of als kantoorruimte te gebruiken. Bovendien beperkt dit de exploitatiemogelijkheden. Dat geldt ook voor vergaderingen van de raad. Deze leggen een grote claim op de beschikbaarheid van ruimtes. Daarom vinden raadsvergaderingen niet meer in het kasteel plaats in deze visie. Voor de raad moeten we op zoek naar een adequaat alternatief.

Voor ambtelijke vergaderingen en bijeenkomsten tot 16 personen zijn na verhuizing naar het nieuwe gemeentehuis voldoende alternatieven beschikbaar. Voor bijeenkomsten met meer dan 16 personen van de ambtelijke organisatie, moeten we op zoek naar alternatieven buiten het kasteel.

We streven naar een kostendekkende exploitatie maar accepteren het als dat niet volledig lukt omdat we activiteiten van maatschappelijke en culturele organisaties faciliteren die geen marktconforme huurtarieven kunnen betalen. Ook het museum kan geen marktconforme huurprijs betalen. We vinden de activiteiten van algemeen maatschappelijk belang. Voor de zakelijke markt hanteren we wel commerciële tarieven.

Vanuit de één-loket-gedachte, is er behoefte aan één aanspreekpunt voor het gebruik van het kasteel en het koetshuis. De exploitatie van het kasteel en het koetshuis worden uitgevoerd door één organisatie. Dit is belangrijk om een efficiënte en rendabele exploitatie mogelijk te maken. We beleggen dit bij een partij die kennis heeft van zakelijke verhuur en de toeristische markt.

Multifunctioneel gebruik

We streven een multifunctioneel gebruik van het kasteel en het koetshuis na door een dag/avond/weekend indeling te hanteren. Overdag op doordeweekse dagen worden de vergaderfaciliteiten gebruikt voor de zakelijke markt. Tevens bieden we de optie aan dat maatschappelijke organisaties uit onze gemeente gebruik maken van de vergaderfaciliteiten als deze op enig moment niet verhuurd zijn. 's Avonds en in het weekeinde maken onze inwoners en toeristen gebruik maken van het kasteel voor leisure, cultuur, en beleving.

Met multifunctioneel gebruik streven we er ook naar om grotere exposities met bovenlokale uitstraling te faciliteren. Kunstkring Wijchen heeft de ambitie om kunstenaars van niveau naar Wijchen te trekken en daarmee een bijdrage te leveren aan de toeristische aantrekkingskracht van Wijchen. Hiervoor is van belang dat een ruimte langdurig gebruikt kan worden. Die ruimte moet meerdere keren per jaar voor een aantal aaneengesloten weken beschikbaar zijn. Daarbij denken we aan drie of vier exposities per jaar die vier tot zes weken duren.

Begane grond

Ontvangsthal en foyer

Door de gerealiseerde overkapping van de binnenplaats hebben we meer ruimte gecreëerd voor een grotere foyer ten behoeve van ontvangst en ondersteunende horeca. We verplaatsen de entree van het museum naar de begane grond en integreren die in de foyer. Hierdoor vergroten we de zichtbaarheid van het museum. Het museum kan mede de receptie bemannen met zijn vrijwilligers die als gastheer en gastvrouw optreden. Binnen deze visie past het ook prima om de VVV toe te voegen. Hierdoor versterken we de entree nog meer: extra bemensing van de receptie, een informatiepunt op één plek, en museum-VVV winkel in de foyer.

Hierdoor krijgen de bezoekers van het kasteel een persoonlijk welkom bij binnenkomst. Dit is een verbetering van de huidige situatie waarbij bezoekers op een verlaten binnenplaats aankomen (en daardoor soms weer omkeren omdat ze niemand aantreffen). De foyer met ondersteunende horeca draagt ook bij aan een langer verblijf. Zo kan de foyer dienen als maatschappelijke inloofunctie (voor ouderen).

Raadzaal

De raadzaal wordt gebruikt voor grotere bijeenkomsten. We moeten bekijken hoe we de zaal verder kunnen opwaarderen zodat hij uitnodigend is voor congressen, lezingen, tentoonstellingen en ontvangsten.

Trouwkamer

Trouwplechtigheden hebben prioriteit in deze kamer. De grotere ontvangstruimte in de foyer kan voor de gasten van de huwelijksceremonie worden benut waardoor de locatie een extra aantrekkingskracht krijgt. Buiten huwelijken kan deze ruimte voor exploitatie verhuurd worden.

B&W kamer

Deze ruimte blijft gereserveerd voor bestuurlijke en bijzondere plechtigheden en vergaderingen.

Eerste verdieping

Het kantoor, het kennislaboratorium en de bibliotheekkamer van het museum brengen we onder in het koetshuis. Hierdoor komt de gehele eerste verdieping ter beschikking voor publiek. De eerste verdieping wordt in zijn geheel multifunctioneel gebruikt. Dit komt tot uitdrukking

door de combinatie van vergaderlocatie overdag enerzijds en voor het museum en culturele activiteiten (lezingen, exposities, rondleidingen en dergelijke) 's avonds en in de weekeinden anderzijds.

Voor een goede uitvoering van de horeca-functie kunnen aanpassingen nodig zijn. Het is bijvoorbeeld de vraag of het keukentje op de eerste verdieping moet blijven. Wellicht is het keukentje op een andere plek in het kasteel (en uitgerust met andere faciliteiten) beter. Dat zullen we bespreken met degene die de exploitatie gaat uitvoeren.

Voor het museum heeft het uitplaatsen van het kantoor en de educatieve functies in het koetshuis, dus een knip met kasteel/museum, consequenties voor zijn bedrijfsvoering en de relatie met de werkvloer. Een alternatieve optie kan zijn een herindeling van de 1^e verdieping en multifunctioneel gebruik van enkele kantoorruimte op deze verdieping (kennislab/educatieve ruimte, vergaderkamer). Dit zullen we verder in nauw overleg met het museum bekijken.

Met behulp van het museum richten we deze verdieping in als hoogwaardige vergaderlocatie in historische stijl. Zo maken we van het kasteel meer 'kasteel' (nu heeft alleen het kleine voorkamertje die uitstraling). We zullen nader moeten onderzoeken hoe we de eerste verdieping exact vormgeven om aantrekkelijk te zijn voor de zakelijke en toeristische markt. Het kan voor de verhuurbaarheid wel of niet wenselijk zijn om kamers samen te voegen. Hierbij moeten we ook rekening houden met de bouwkundige mogelijkheden.

Tweede verdieping

Deze verdieping blijft in gebruik door het museum. De toegankelijk voor het publiek vanaf de eerste verdieping kan verbeterd worden door de trap erbij te betrekken. Hierdoor zijn mensen niet alleen op de lift aangewezen.

Koetshuis

We maken van het koetshuis een dependance van het museum. We brengen hier het kantoor, de bibliotheek en het kennislab van het museum onder. Onze archeologisch depot is al in het koetshuis. Door het museum ook in het koetshuis te vestigen, zien we een kans om het depot beter te ontsluiten voor het publiek. We denken bijvoorbeeld aan een werkatelier waarbij de conservator de archeologische vondsten samen met het publiek gaat bekijken en verwerken. Door museale functies onder te brengen in het koetshuis, krijgen we een verbinding tussen het koetshuis en het kasteel.

4.3.7 Scenario B samengevat

Functies

- B1. Het kasteel heeft een functie voor cultuur en erfgoed, vergaderingen en bijeenkomsten, en voor ontmoeting en ontvangst.
- B2. Het koetshuis is voor het museum voor het kantoor, het kennislab en de bibliotheek alsmede voor het archeologisch depot.

Consequentie voor raad en ambtelijke organisatie

- B3. De raad vergadert **niet** in het kasteel.
- B4. De ambtelijke organisatie vergadert **niet** in het kasteel en het koetshuis.
- B5. We moeten een alternatieve vergaderlocatie voor de raad creëren.
- B6. We moeten op zoek naar alternatieve locaties voor ambtelijke vergaderingen boven 16 personen.

Gebruikers

- B7. Het museum is gevestigd in het kasteel en het koetshuis.
- B8. We stellen het kasteel beschikbaar voor vergaderingen voor de zakelijke markt, en voor onze non-profit instellingen en verenigingen.

- B9. We stellen het kasteel beschikbaar voor (bovenlokale) culturele en cultuurhistorische activiteiten.
 B10. Er is een open inloop in de foyer.
 B11. Stellen kunnen trouwen in het kasteel.

Exploitatie

- B12. We accepteren dat het kasteel en koetshuis niet volledig kostendekkend geëxploiteerd worden.
 B13. Een externe partij verzorgt voor het kasteel het beheer en de verhuur alsmede de exploitatie van de foyer / horeca.
 B14. We hanteren een dag/avond/weekeinde indeling.
 B15. We waarderen de raadzaal verder op om de multifunctionaliteit beter te faciliteren.
 B16. De eerste verdieping wordt ingericht als hoogwaardige vergaderlocatie in historische stijl (stijlkamers, het kasteel meer kasteel) met multifunctioneel gebruik. Overdag vergaderen. 's Avonds en de weekends beschikbaar voor leisure, museum en cultuur. Eventueel kunnen kamers samengevoegd worden om grotere vertrekken te creëren.

4.4 Scenario C Een toeristische - commerciële visie

Dit scenario gaat een stap verder dan scenario B. We zien dat het kasteel dé trekpleister van Wijchen is voor cultuur en cultuurtoerisme. Het kasteel vormt een ensemble met het koetshuis en de kasteeltuinen. We leggen een sterke relatie met het centrum en het Wijchens Meer. We willen meer bezoekers langer laten verblijven in Wijchen (centrum).

We zetten het kasteel en het koetshuis in voor (cultuur)toeristische doeleinden. We baten het kasteel en het koetshuis commercieel uit. We versterken de culturele functie voor het (zakelijke) toerisme en voor de cultuurhistorische beleving in Wijchen.

Het kasteel en het koetshuis hebben in deze visie de functie voor cultuurhistorisch toerisme. Hieraan kan een diverse invulling gegeven worden, afhankelijk van de toeristische markt:

- Verblijfsaccommodatie
- Horeca als hoofdactiviteit
- Museum
- Vergaderingen en bijeenkomsten (voor de zakelijke markt)
- Inclusief ruimte voor huwelijken

Hieronder gaan we nader in op de functies en de ruimtelijke consequenties voor het kasteel en het koetshuis.

4.4.1 Het kasteel als dé cultuurhistorische en toeristische blikvanger van Wijchen

Het kasteel is een *unique selling point* voor Wijchen. Bovendien ligt het kasteel in een groene omgeving middenin het centrum van Wijchen. Een goede aansluiting van het ensemble van kasteel, kasteeltuinen en koetshuis op het centrum, versterkt de aantrekkingskracht van het centrum als geheel; voor cultuur(historisch) toerisme en funshoppen. Hiervan profiteren de (centrum)ondernemers. Daarnaast grenst het centrum aan het Wijchens Meer. Het centrum is echter 'met de rug' naar het Meer gekeerd. Het Wijchens Meer heeft een cultuurhistorische en recreatieve potentie die nu nog onvoldoende wordt benut. Als er een goede verbinding is tussen Kasteel-centrum-Wijchens Meer, is het voor bezoekers aantrekkelijker om langer in het centrum te verblijven. Ondernemers kunnen hen zodoende ook verleiden om meer uit te geven.

Deze aanwezigheid van het kasteel, de cultuurhistorie en de natuur in en rond het centrum van Wijchen, maakt Wijchen onderscheidend ten opzichte van andere dorpscentra. Dit is een unieke kracht die we veel meer moeten benutten om meer toeristisch bezoek te trekken naar Wijchen.

Overnachten in het kasteel en het koetshuis

Op het gebied van verblijfstoerisme kunnen we een slag slaan. Meer overnachtingen verkleinen de afhankelijkheid van het dagtoerisme en vergroten de publiekmarkt. Tijdens meerdaags verblijf - waar bijvoorbeeld shoppen, museumbezoek en buitenrecreatie worden gecombineerd met overnachten - is de gemiddelde uitgave per dag drie keer hoger, dan wanneer men puur voor een dagje uit komt. Kortom: we moeten de consument prikkelen te komen, te blijven en te spenderen.

Een ondernemer kan in het kasteel en koetshuis een spraakmakend logies- en/of horeca-concept aanbieden passend bij de geschiedenis en thema's van Wijchen. Eventueel in combinatie met het museum in het kasteel. Een dergelijk plan vergt initiatief vanuit de markt.

4.4.2 Wat betekent dit scenario (in ruimtelijke zin) voor het kasteel en het koetshuis?

Algemeen: exploitatieopzet

In deze visie gaan we het kasteel en het koetshuis verhuren aan een commerciële partij. We beleggen dit bij een partij die kennis heeft van de zakelijke verhuur en de toeristische markt. De verhuur levert de gemeente inkomsten op.

Wij gebruiken het kasteel en het koetshuis niet voor ambtelijke vergaderingen. Ook de raad vergadert niet in het kasteel.

Het is aan de commerciële partij hoe hij een optimaal gebruik van het kasteel en het koetshuis kan realiseren gericht op toeristische doeleinden. Een voorwaarde is dat het kasteel wel (gedeeltelijk) openbaar toegankelijk blijft.

In het kasteel (1^e en/of 2^e verdieping) en in het koetshuis kunnen overnachtingsmogelijkheden gecreëerd worden. Dit kan in de vorm van hotelkamers of een B&B. Het is aan de exploitant om te kijken hoe het haalbaar is om op de begane grond van het kasteel ruimte te reserveren voor (representatieve) bijeenkomsten en culturele activiteiten. Dat geldt ook voor de trouwlocatie in het kasteel.

Museum Kasteel Wijchen

Het kan betekenen dat in de toeristische exploitatie-opzet geen ruimte meer is voor het museum in het kasteel. Daarvoor realiseren we een nieuwe locatie voor het museum. Het museum verliest hierdoor wel het kasteel als verhaal en decor. Maar het biedt ook kansen voor het museum om de zichtbaarheid, toegankelijkheid en uitstraling te optimaliseren. We kunnen het museum positioneren op een mooie en zichtbare locatie die goed toegankelijk is voor iedereen. Denkbaar is om het museum te realiseren op de locatie van ons huidige gemeentekantoor aan de Kasteellaan, tegenover het kasteel. Daarmee behoudt het museum de verbinding met het kasteel. Een voordeel van nieuwbouw is dat we ook de inrichting voor het museum optimaliseren (denk aan zaken als belichting en klimaatbeheersing). Hierdoor is een vertrek uit het kasteel ook in het voordeel van het museum. Een dergelijke optie vraagt nog een nader onderzoek naar de financiële haalbaarheid.

4.4.3 Scenario C samengevat

Functies

- C1. Het kasteel en het koetshuis hebben een commerciële functie voor cultuurhistorisch toerisme. Het kasteel is in samenhang met koetshuis en kasteeltuin onderdeel van het centrum. Er wordt verbinding gemaakt tussen kasteel, centrum, Wijchens Meer.

Consequentie voor raad en ambtelijke organisatie

- C2. De raad vergadert **niet** in het kasteel.
C3. De ambtelijke organisatie vergadert **niet** in het kasteel en het koetshuis.
C4. We moeten een alternatieve vergaderlocatie voor de raad creëren.
C5. We moeten op zoek naar alternatieve locaties voor ambtelijke vergaderingen boven 16 personen.

Gebruikers

- C6. Toeristen en inwoners.
C7. Er is een open inloop.
C8. Indien mogelijk (representatieve) bijeenkomsten en culturele activiteiten.
C9. Stellen kunnen trouwen in het kasteel.

Exploitatie

- C10. We verhuren het kasteel en koetshuis commercieel.
C11. De commerciële huurder richt het kasteel en het koetshuis in voor toeristische doeleinden. Hierbij kan gedacht worden aan horeca als hoofdactiviteit, verblijfsaccommodatie en museum. Maar ook aan vergaderingen en bijeenkomsten, en voor ontmoeting en ontvangst
C12. Voor het Museum Kasteel Wijchen realiseren we een hoogwaardig alternatief in Wijchen centrum (inclusief de archeologische collectie van de gemeente). Bijvoorbeeld op de locatie van het huidige gemeentekantoor aan de Kasteellaan.

Bijlage

Extern uitgenodigd voor de brainstorm visievorming kasteel

- Centrum Management Wijchen
- Horeca Wijchen
- Talis
- Museum Kasteel Wijchen
- Kunstkring Wijchen
- Seniorenvereniging Wijchen
- KBO
- Bewoners koetshuis
- (trouwambtenaren)
- (griffie)

BIJLAGE: Voorbeelden van entrees en stijlkamers

Kasteel Ruurlo

Kasteel Ruurlo met de nieuwe glazen brug (foto: Museum MORE)

RUURLO/GORSSSEL – Prof. mr. Pieter van Vollenhoven komt op vrijdag 23 juni naar Ruurlo om de tweede locatie van Museum More in Kasteel Ruurlo te openen. Het museum is het verlengstuk van het in 2015 geopende Museum More in Gorssel. In Ruurlo draait het om werk en leven van Carel Willink, bekend van zijn magisch realisme.

Glazen brug

Het kasteel – dat voorheen onder meer dienst deed als gemeentehuis van de voormalige gemeente Ruurlo – is drastisch verbouwd. Eye-catcher is de glazen loopbrug die naar de entree leidt.

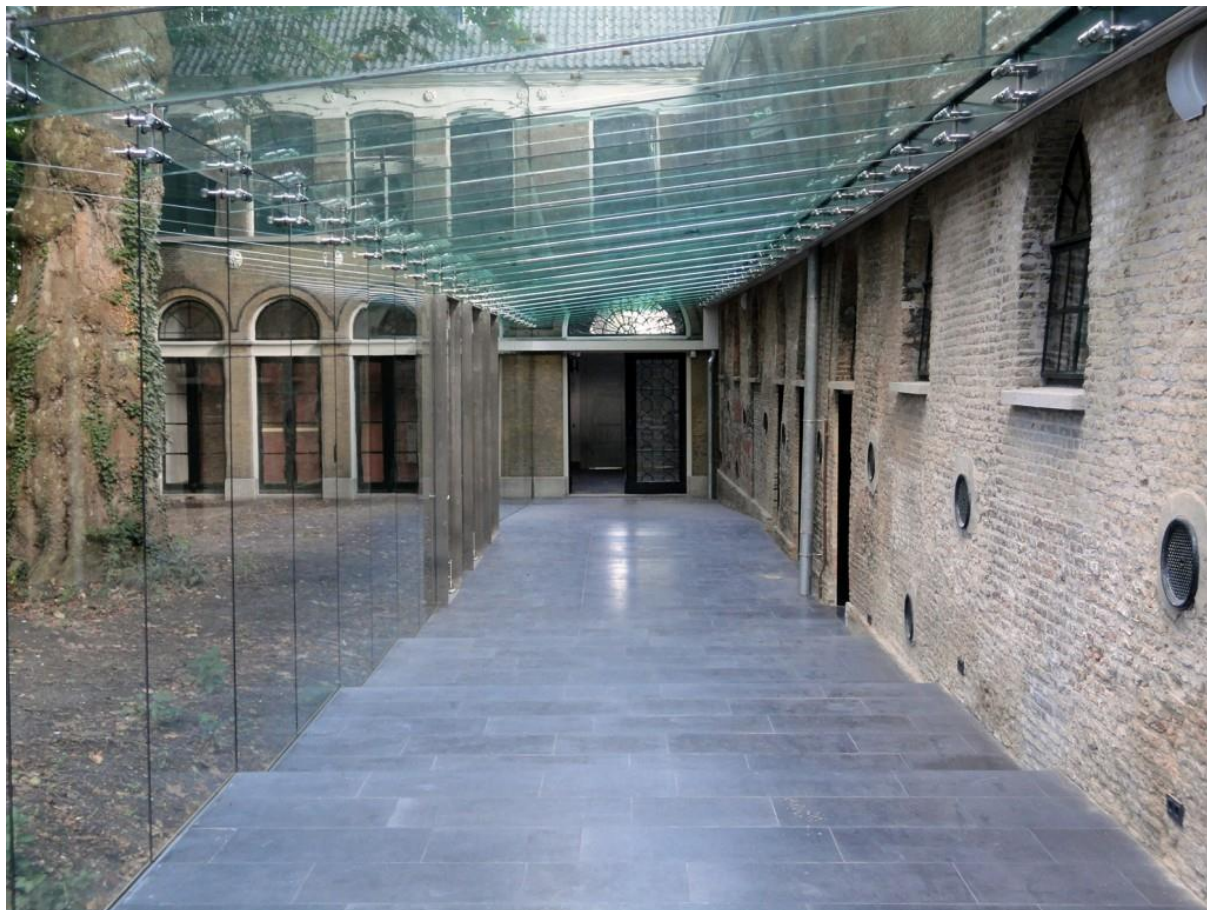
Persoonlijk

Kasteel Ruurlo en het omliggende park moesten volledig worden gerestaureerd. Ook de kasteeltuin in Ruurlo is volledig gerestaureerd.

Museum More in Gorssel

Dordrechts museum

Drents Museum in Assen

Vergaderen in stijlkamers

Herinrichting Fundatie van Renswoude

